

Kunnskapsdepartementet

-

Deres ref.:
22/3898

Vår ref.:
22/13548 -

Dato:
07.12.2022

Høring om studenter fra land utenfor EØS-området eller Sveits m.m. Endringer i universitets- og høyskoleloven

Det vises til Kunnskapsdepartementets brev av 10. oktober 2022. Utenriksdepartementet (UD) har følgende innspill til høring om innføring av studieavgifter for studenter fra land utenfor EØS-området eller Sveits.

Utenriksdepartementet ber om at et unntak gis til alle studenter som kommer via ordninger finansiert over Programområde 02 *Utenriksforvaltning* og Programområde 03 *Internasjonal bistand* i departementets budsjett, og at de likebehandles med studenter fra Norge, EØS-området og Sveits.

Forslag til innføring av studieavgifter for studenter fra land utenfor EØS-området eller Sveits m.m. og forslag til endringer i universitets- og høyskoleloven vil virke inn på følgende ordninger som finansieres av Utenriksdepartementet:

1. Students at risk-ordningen (**StAR**) tilbyr studenter fra utviklingsland som forfølges eller trues som følge av deres engasjement for menneskerettigheter, mulighet til å fullføre studier ved et norsk lærested. Ordningen gir mulighet for helgradsstudier på både bachelor- og masternivå, med opptak av cirka 20 studenter hvert studieår. Ordningen vurderes utvidet til å også gjelde utsatte studenter fra Russland.
2. Norges program for kapasitetsutvikling i høyere utdanning og forskning (**NORHED**) har som mål å styrke kapasiteten til høyrere utdanningsinstitusjoner i lav- og mellominntektsland gjennom samarbeid med norske universiteter og høyskoler. Studentmobilitet inngår som en del av programmet, og 490 studenter vil ha et studieopphold i Norge i perioden 2022-2026 på master- eller doktorgradsnivå.
3. Partnerskapsprogrammet for globalt akademisk samarbeid (**NORPART**) har som overordnet målsetning å øke kvaliteten i norsk høyere utdanning og i høyere utdanning ved partnerinstitusjoner i lav- og mellominntektsland gjennom akademisk samarbeid og gjensidig

studentmobilitet. Programmet støttes av Utenriksdepartementet og Kunnskapsdepartementet og har både utviklingspolitiske og kunnskapspolitiske målsetninger. For NORPART er gjensidig studentmobilitet en hovedmålsetning. Totalt vil 1185 studenter ha et studieopphold i Norge under dette programmet i perioden 2023-2026. Av disse vil 165 ta hele mastergraden i Norge mens 1020 kommer for kortere periode på utveksling på master- eller doktorgradsnivå.

Utenriksdepartementets ordninger retter seg mot grupper av studenter fra lav- og mellominntektsland, som vanskelig vil være i stand til å betale en studieavgift. NORPART og NORHED prioriterer blant annet marginaliserte studenter som er avhengige av stipendordninger. StAR retter seg mot studenter som har behov for beskyttelse. Dersom studentene som er finansiert over de ulike ordningene må betale studieavgift selv, er det lite sannsynlig at de vil kunne studere i Norge. Det er derfor rimelig å legge til grunn at kostnadene ved en eventuell innføring av studieavgift vil måtte dekkes over ordningene.

Innføring av studieavgift for studenter fra land utenfor EØS-området eller Sveits vil innebære at en betydelig andel av støtten til høyere utdanning over bistandsbudsjettet vil gå til driftskostnader ved norske institusjoner.

Handlingsrommet er svært begrenset på de kapitler i bistandsbudsjettet som NORPART, NORHED og StAR dekkes over. Utgifter til studieavgift må eventuelt dekkes innenfor gjeldende budsjetter. Endringer i kostnadsrammer kan være såpass betydelige at de vil kunne gå utover opprinnelige målsetninger for ordningene. En mulig konsekvens kan være at studieopphold i Norge enten reduseres i omfang eller tas helt ut av ordningene. Dette vil spesielt berøre NORPART, hvor studentutveksling er en overordnet målsetting.

UD merker seg at NORPART vurderes som et eksempel for unntak jfr. merknader til ny §7-1 andre ledd i høringsnotatet. Det fremgår imidlertid ikke i dette forslaget hvilke forutsetninger eller kriterier det vises til for unntak, for eksempel om det er unntak for det som regnes som ODA-midler, om det er basert på tildeling fra departementene, eller om det er den økonomiske forutsetningen til studentene det vises til.

Det er viktig at det ikke blir opp til institusjonene å unnta studentene fra studieavgift. Lærestedene kan tape inntekter, og dette kan gjøre det mindre attraktivt å ta imot studenter under de ulike ordningene.

Forslag til endring i universitets- og høyskoleloven § 7-1 andre ledd legger opp til at utdanningsinstitusjoner kan gjøre unntak fra avgift for studenter som kommer på utveksling gjennom nasjonale eller institusjonelle utvekslingsavtaler. NORHED og NORPART er basert på partnerskapsavtaler og ikke utvekslingsavtaler. Ordningene StAR og NORHED inkluderer ikke studentutveksling fra Norge til andre land. UD forstår det derfor slik at StAR og NORHED ikke omfattes av angitte unntak, og at det er uklart om NORPART omfattes.

Høringsnotatet viser til at Danmark, Finland og Sverige har stipendordninger for tredjelandsstudenter. I Norge har vi tidligere hatt kvoteordningen med stipend til studenter fra lav- og mellominntektsland. En omfattende evaluering av kvoteordningen medførte imidlertid en omlegging til NORPART fra 2016. NORPART er et partnerskapsprogram som anses som mer formålstjenlig og institusjonelt

bærekraftig enn stipendordninger til enkeltpersoner. Innføring av et nytt stipendprogram anses ikke som hensiktsmessig, da kostnader knyttet til stipend for å dekke studieavgift og administrering av et stipendprogram mest sannsynlig vil medføre høyere kostnader for den norske stat enn dagens ordning.

Forslag til endring i universitets- og høyskoleloven § 7-1 andre ledd legger opp til at Kunnskapsdepartementet i forskrift også kan gjøre unntak fra andre grupper av studenter. Utenriksdepartementet ber derfor om at et unntak gis til alle studenter som kommer via ordninger finansiert over Programområde 02 *Utenriksforvaltning* og Programområde 03 *Internasjonal bistand* i departementets budsjett. Det vil si, at studenter som kommer på ordninger finansiert av Utenriksdepartementet skal likebehandles med studenter fra Norge, EØS-området og Sveits.

Med vennlig hilsen

Lene Richter Strand
Underdirektør

Gro Aaserød
Seniorrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevet signatur